
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Отримано: 25 серпня 2021 року

Прорецензовано: 6 вересня 2021 року

Прийнято до друку: 20 вересня 2021 року

e-mail: gantoniuk@yahoo.com

lilia.chernysh@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2021-11(79)-185-188

Антонюк Г. Д., Черниш Л. З. Дидактичні засади електронно-освітньої платформи Moodle при вивченні німецької мови як другої іноземної. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 185–188.

УДК: 37.026+811.112.2'243

Антонюк Галина Дмитрівна,

кандидат філософських наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка»,
Національний університет «Львівська політехніка»

Черниш Лілія Зенонівна,

кандидат філософських наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка»,
Національний університет «Львівська політехніка»

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННО-ОСВІТНЬОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE ПРИ ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

У статті розглянуто дидактичні засади організації змішаного навчання при вивченні німецької мови як другої іноземної на кафедрі прикладної лінгвістики Національного університету «Львівська політехніка». Авторами узагальнено досвід вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань впровадження змішаного навчання й технології розробки дистанційних курсів у віртуальному навчальному середовищі Moodle. Зазначено, що розроблені й розміщені на електронній навчальній платформі курси з вивчення німецької мови сприяють формуванню комунікативної компетенції, готовності до спілкування у різних сферах суспільного життя.

Ключові слова: змішане навчання, дистанційна освіта, електронна освітня платформа, Moodle, віртуальне навчальне середовище, іноземна мова, соціолінгвістична компетенція, комунікативна компетенція.

Halyna Antonyuk,

PhD, Associate professor of Applied Linguistic department,
Lviv Polytechnic National University

Lilia Chernysh,

PhD, Associate professor of Applied Linguistic department,
Lviv Polytechnic National University

DIDACTIC FUNDAMENTALS OF THE MOODLE ELECTRONIC-EDUCATIONAL PLANFORM IN THE STUDY OF GERMAN AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE

The article considers the didactic principles of the organization of blended learning in the study of German as a second foreign language at the Department of Applied Linguistics of the National University "Lviv Polytechnic". The authors generalized the experience of domestic and foreign researchers on the implementation of blended learning and technology for the development of distance learning courses in the virtual learning environment Moodle. The courses on speech practice, practical grammar, translation disciplines placed on this platform meet the basic methodical requirements for conducting blended and distance learning, take into account the individual trajectory of study, enable interactive interaction between teacher and student; contribute to the formation of communicative sociolinguistic competence of students. The electronic platform Moodle has great potential for the implementation of a comprehensive system of monitoring and evaluation of knowledge and skills of students. Test tasks meet such didactic requirements as accessibility, speed, objectivity, transparency, validity, compliance with the current pace of information flow, etc. With the help of the program-editor of interactive tasks it is possible to develop tests of different complexity and different variations: multiple choice, filling in the blanks, finding matches, compiling crossword puzzles, etc. The test tasks developed and posted by the authors on the Moodle platform for learning German as a second foreign language were successfully tested during 2019/2020, 2020/2021. The results of success are the basis for further improvement of teacher / student interaction in full-time, blended and distance learning. It is concluded that electronic educational platforms are one of the effective opportunities to improve the quality of language education, contribute to the formation of readiness for professional activity in a multicultural space.

Key words: blended learning, distance education, electronic educational platform, Moodle, virtual learning environment, foreign language, sociolinguistic competence, communicative competence.

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій у системі вищої освіти України переосмислюються орієнтири, що актуалізують потребу у підготовці висококваліфікованих фахівців різних спеціальностей, які будуть здатними до крос-культурної комунікації в інноваційно-технологічному просторі. Це зумовлює пошук нових освітніх парадигм і концепцій, форм, методів і засобів навчання, упровадження технологічних інновацій, що сприятливо відобразатимуться на підвищенні якості освіти. Одним із перспективних напрямів розвитку сучасної освіти є змішане навчання (ЗН, або: гібридне, комбіноване; англ.: blended learning, BL), що передбачає поєднання очної та дистанційної форм. В контексті нашого дослідження актуальним є вивчення можливостей електронної освітньої платформи Moodle для організації змішаного (і дистанційного) навчання при вивченні німецької мови як другої іноземної.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні аспекти організації змішаного навчання з використанням електронних освітніх платформ, технологія його проектування та підтримки є предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: В.М. Кухаренко, С. М. Березенської, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник [9], В. Ю. Бикова [4], К. Л. Бугайчука [5], О. В. Коротун [8], Я. Глинського [6], С. В. Долинського [7]. Актуальні питання організації ЗН з елементами дистанційного при вивченні іноземних мов розглядалися у напрацюваннях О. І. Безлюдного [2], А. О. Щеглової [12], О. С. Бескорсої [3], П. Г. Асоянц, О. О. Іванової [1]. Зарубіжний досвід представлений у напрацюваннях К. Бонка і Ч. Грегема [13], К.Спрінга, К. Грегема, К. Гедлока [15], П. Гі і А. Райс [14] та ін.

Метою статті є визначення можливостей електронного навчального середовища Moodle при вивченні німецької мови як другої іноземної та комплексу перекладацьких дисциплін у формуванні німецькомовної лексичної, граматичної, комунікативної компетентностей майбутніх лінгвістів-перекладачів в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Результати дослідження. Електронні освітні ресурси є частиною сучасного навчального забезпечення навчального процесу з певним навчально-методичним призначенням та використовуються в навчальній діяльності учнів чи студентів в аудиторній, самостійній, індивідуальній чи дистанційній формах навчання. Під ЕОР «розуміють засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі» [10]. Отже, відповідно до наведеного визначення маємо право розглянути електронну платформу Moodle як базу для розроблення різноманітного спектру електронних освітніх ресурсів. Характерними рисами Moodle є те, що система враховує педагогічні аспекти, які базуються на конструктивних психолого-педагогічних засадах, а саме на врахуванні ролей «учитель-учень»; «учень-учитель» у навчальному процесі.

Moodle може використовуватись у дистанційній і у змішаній формі для підтримки стаціонарного навчання у закладах освіти різного рівня. У цій статті ми зосереджуємо увагу на використанні платформи Moodle для вивчення німецької мови як другої іноземної та циклу перекладознавчих дисциплін (курс: німецька мова) на кафедрі прикладної лінгвістики НУЛП. Навчальне середовище Moodle проектувалося відповідно до реалізації методів спільної діяльності студентів, інтерактивного навчання, формування рефлексивних умінь самонавчання та самоконтролю. При розробці навчальної дисципліни система дає змогу категоризації матеріалу, за назвами яких можна проводити пошук і отримувати доступ. Значна увага на цій платформі приділена безпеці інформації – встановленні паролів, обробці форм даних, зберіганню інформації тощо. Електронна платформа містить засоби управління, самонавчання, комунікації та оцінювання навчальних досягнень студентів (учнів). Засоби управління можуть призначати користувачеві роль адміністратора, розробника електронних засобів навчання або користувача. Найчастіше під час створення дистанційного курсу (ДК) вирізняють: режим адміністратора, в якому проходить інсталяція та встановлення параметрів ДК; режим викладача, в якому здійснюється редагування і доповнення ДК новим навчально-методичним матеріалом; режим студента, у якому студенти мають доступ і виконують завдання. Засоби оцінювання навчальних досягнень забезпечують збирання поточної та результативної інформації про навчальну діяльність студента в середовищі ДК. До засобів оцінювання можна віднести анкети, завдання і опитування. Не менш важливими є засоби індивідуального навчання, які є базою для здійснення студентами самоконтролю та самокорекції своїх навчальних досягнень. У навчальному середовищі Moodle до них можна віднести тести, урок (лекція), пояснення, глосарій.

Засіб «тести» дозволяє викладачу створити набір тестових завдань. Засіб «урок (лекція)» дозволяє розробити і організувати урок з дотриманням усіх методичних вимог. Він складається з набору сторінок. Кожна сторінка закінчується запитаннями для студентів. Відповідь студента дозволяє йому перейти на наступну чи попередню сторінку. Це дає змогу створювати лекції, які подають студенту навчальний матеріал залежно від його відповідей, тобто таку систему, що адаптується до навчальних досягнень студента і має нелінійну структуру. Засіб «пояснення» дозволяє розмішувати текст та графіки на головній сторінці курсу. За допомогою такого засобу можна дати пояснення до будь-якої теми чи завдання на визначений період часу. Засіб «глосарій» дозволяє створити основний словник понять, які використовуються програмою, а також словник основних термінів. Він додає в курс гнучкий шлях щодо представлення дефініцій з використанням гіперпосилань. Засоби комунікації призначені для організації комунікативних взаємодій дистанційного курсу із суб'єктами навчального процесу. Оскільки одним із першочергових завдань у вивченні іноземної мови є формування комунікативних компетентностей, то технологія Moodle надає можливість формувати навички іншомовного мовлення за допомогою вбудованих ресурсів: Форум, Завдання, Урок, Scott пакет, URL посилання і т.п. Процес навчання набуває активного характеру: майбутній фахівець є залученим до активної комунікативної діяльності, що передбачає побудову заняття з іноземної мови як моделі реальної комунікації. Навчальне середовище Moodle дозволяє реалізувати всі основні механізми спілкування: перцептивний (відповідальний за сприйняття); інтерактивний (відповідальний за організацію взаємодії); комунікативний (відповідальний за обмін інформацією).

В електронному середовищі Moodle нами були розроблені електронні навчальні курси з практичного курсу «Сучасна німецька мова», «Перекладацький практикум. Німецька мова» для студентів 3-4-х курсів та «Практика перекладу» для студентів-магістрів. Дисципліни розміщені в межах навчально-освітнього порталу Національного університету «Львівська політехніка» [16].

У розроблених нами дистанційних курсах були використані такі різновиди електронних освітніх ресурсів, як блог-технології, лінгвістичні корпуси, електронні словники, інформаційно-довідкові джерела, електронні тренажери тощо, які є регламентовані «Положенням про електронні освітні ресурси» [10]. Розглянемо їх більш детально:

– блог-технологія: надає можливість студентам розмішувати інформацію у графічному форматі на своїй сторінці у вигляді щоденника або журналу, а також коментувати повідомлення користувачів (відбувається формування навичок писемного мовлення та соціокультурних умінь);

– лінгвістичний корпус (тексти, які надаються за певною ознакою). Викладачі мають можливість організувати пошуково-дослідницьку роботу студентів, мотивувати їх пізнавальну діяльність, сформувати вміння навчання у співробітництві, а також уміння самостійної навчальної діяльності;

– електронні словники (використовуються з метою розвитку лексичних навичок мовлення студентів та їх перекладацької компетенції);

– інформаційно-довідкові Інтернет-ресурси (мережеві енциклопедії, каталоги, Інтернет видання, віртуальні тури по музеям, галереям, театрам, містам тощо).

Дидактичні демонстраційні матеріали представлені у вигляді електронних версій таблиць, постерів, схем, презентацій, асоціативних карток. Такого типу матеріали були представлені як у теоретичному блоці, під час подачі нового матеріалу, так і в практичній частині, у складі завдань – коли таблицю необхідно доповнити, розширити дібраними зразками, за схемою навести певну кількість власних прикладів, до постерів додати відповідні репліки, картинки, заповнити асоціативні картки найбільш оригінальним чином. Стосовно презентацій, то спектр їх використання в електронній платформі Moodle достатньо широкий та різноманітний.

Під час вивчення іноземної мови обов'язковим видом діяльності є робота з аудіо- та відеоматеріалами. Ці ресурси сприяють розвитку аудитивних навичок – сприймання мови на слух, формують важливі візуальні стимули для говоріння, формують критичне мислення, що є важливим моментом у навчальній діяльності. Тут варто зазначити, що іноді виникала проблема розміру аудіо та відеоматеріалів, оскільки електронна платформа Moodle встановлює обмеження для розміру таких матеріалів (максимум 32 МБ). У цих випадках доводилось розміщувати матеріал або частинами, або за межами курсу, з посиланнями на це джерело. Електронні тематичні зображення, добірки фотокарток, рисунків, викликають особливу зацікавленість студентів. Електронна платформа Moodle дозволяє представити їх на вікі-сторінках, у вигляді презентацій, а іноді вони є частиною тестових завдань.

Метою циклу перекладознавчих дисциплін з курсу «Німецька мова» є підготовка фахівців, які вільно володіють німецькою мовою як другою іноземною і застосовують здобуті практичні навички у професійній діяльності [11]. У процесі викладання курсів «Сучасна німецька мова», «Перекладацький практикум» широко використовувалися такі педагогічні технології як cooperative learning- навчання у співпраці, кейс-метод (метод аналізу ситуації), проектний метод. Це багатofункціональні методики, в основу яких покладено діяльнісний підхід, націлений на активізацію мовленнєвих навичок у процесі самого спілкування.

Електронна платформа Moodle має великі можливості щодо впровадження цілісної системи контролю й оцінювання знань та вмінь студентів. Одним з варіантів організації контрольних дій є використання елементів курсу Hot Potatoes Quiz. За допомогою цієї програми-редактора інтерактивних завдань, можливо розробити тести різної складності і різних варіацій: на множинний вибір, заповнення пропусків, пошук відповідностей, складання кросвордів.

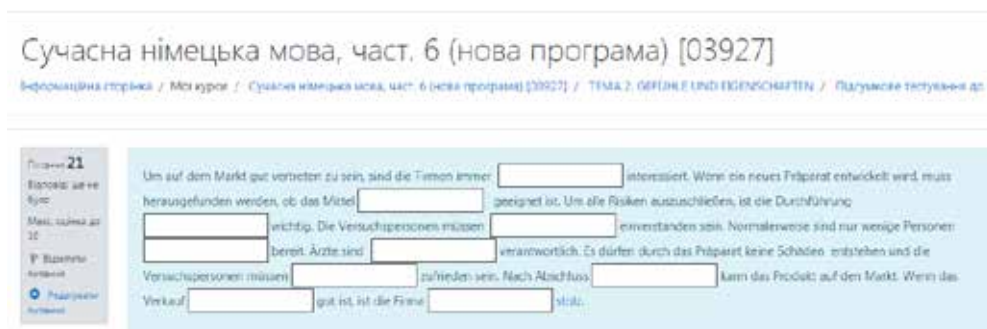

Рис. 1. Завдання на пошук відповідностей

Також є можливість складати тести безпосередньо у самій системі електронного курсу. Задля цього формується перелік питань з можливістю імпортування їх з власної бази комп'ютера чи створюються умови, коли їх необхідно скласти у самій системі курсу. Ураховується, що питання до тестів можуть мати певні варіації: на множинний вибір з одним чи кількома правильними відповідями, питання бінарного вибору, пошук відповідностей, есе, обчислювальна відповідь, стисла відповідь тощо.

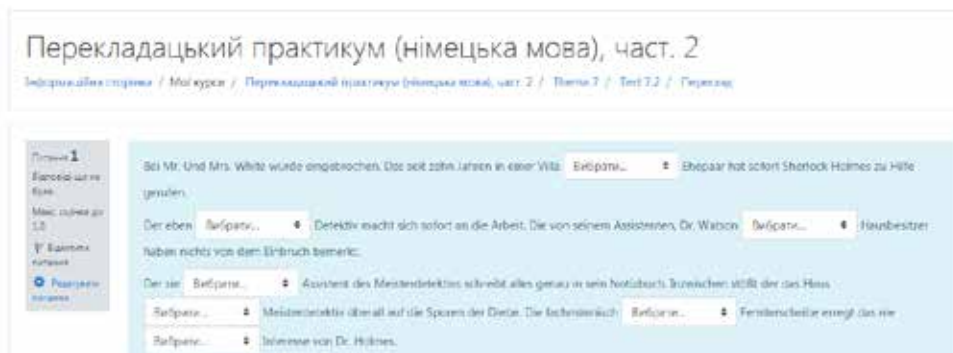

Рис. 2. Завдання на пошук відповідностей з множинним вибором

До переваг відносять і те, що тести, складені у Moodle, мають певні варіативні параметри, наприклад, кількість спроб виконання, використання додаткового матеріалу, часовий ліміт тощо. Перевагами платформи є те, що на ній можна розмістити структуровані тексти, графічні, відеоматеріали з відповідним методично-організаційним супроводом; є відкритий електронний журнал для обліку результатів всіх видів діяльності; є можливість організації різних форм спілкування (форум).

Не менш важливим є те, що у системі Moodle можна прослідкувати не тільки кількість відвіданих занять, але й тривалість присутності студента на занятті або час, витрачений на складання тесту або іспиту. Тобто ця електронна платформа спрощує систему контролю за успішністю та відвідуванням занять, що ще раз демонструє її ефективність (Рис.3).

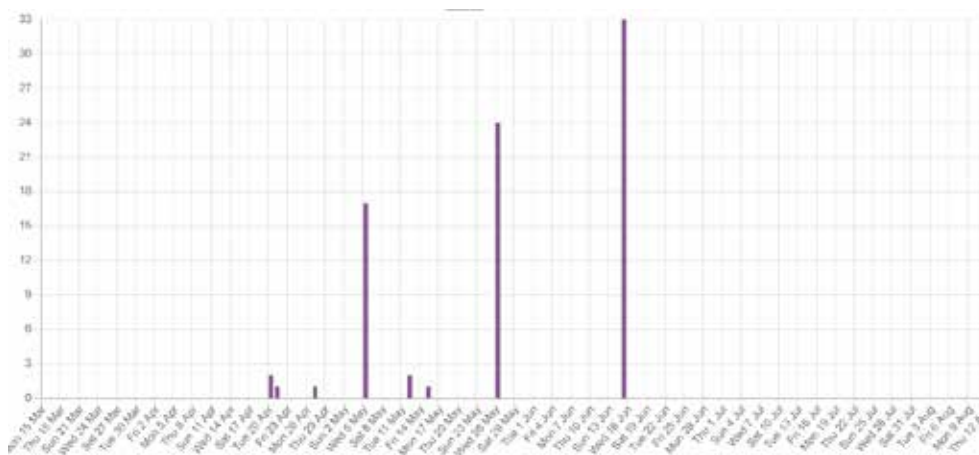

Рис. 3 Графік відвідування занять

Досвід організації змішаного і дистанційного навчання впродовж 2019–2021 н.р., укладання електронно-навчальних комплексів з циклу мовних дисциплін на кафедрі прикладної лінгвістики в межах освітнього порталу НУЛП дає підстави зробити наступні **висновки**:

В умовах змішаного та дистанційного навчання електронна платформа Moodle виявила себе як ефективний ресурс при вивченні німецької мови як другої іноземної. Розміщені на цій платформі курси з практики мовлення, практичної граматики, перекладацької дисципліни відповідають основним методичним вимогам до проведення змішаного та дистанційного навчання, враховують індивідуальну траєкторію навчання, уможливають інтерактивну взаємодію викладача і студента; сприяють формуванню комунікативної соціолінгвістичної компетенції здобувачів освіти. В той же час варто наголосити, що сучасні освітні технології вимагають належної фахової компетенції з боку викладача, відповідного рівня професійної та інноваційної культури, що за умови стрімкого розвитку технологій вимагає постійного професійного навчання та удосконалення усіх учасників навчального процесу.

Література:

1. Асоянц П. Г., Іванова О. О. Методичні переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування англомовної професійно орієнтованої лексичної компетенції. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2014. № 49. С. 90–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trkov_2014_49_25.
2. Безлюдний О. І. та ін. Досвід використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 73, № 5. С. 86–100. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2669/1566>.
3. Бескорса О. С. Система Moodle як засіб організації змішаного навчання практичної фонетики німецької мови. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 62, № 6. С. 86–97. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1832/1282>.
4. Биков В. Ю. Мобільний простір і мобільно орієнтоване середовище інтернет користувача: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Інформаційні технології в освіті*. 2013. № 17. С. 9–37.
5. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Т. 54, № 4. С. 1–18. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1434/1070>.
6. Глинський Я. М., Пукач П. Я. Досвід змішаного навчання інформатики студентів економічних спеціальностей з використанням засобів LMS MOODLE та YUOTUBE. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 83, № 3. С. 113–124. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3945/1808>.
7. Долинський Є. В. Можливості використання навчального середовища Moodle при вивченні іноземних мов та перекладу. *Збірник наук. праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 1(7). С. 82–85.
8. Коротун О. В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 3 (28). С. 117–129. URL: http://ite.kspu.edu/Issue_28/p-117-129.
9. Кухаренко В. М. та ін. Теорія та практика змішаного навчання. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016.
10. Наказ МОНУ «Про внесення змін до Положення про електронні освітні ресурси» від 29.05.2019 № 749. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/Re33637?an=1>.
11. Робоча програма навчальної дисципліни ВБ 2.11 «Перекладацький практикум (німецька мова)», Ч. 2. URL: <http://vns.lpnu.ua/course/view.php?id=5430>.
12. Щеглова А. О. Місце проектного методу для формування і розвитку іншомовної комунікативної компетенції студентів в умовах змішаного навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Т. 53, № 3. С. 142–149. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1381/1044>.
13. Bonk C. J. and Graham C. R. Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs / ed. C. J. Bonk. San Francisco, CA: Pfeiffer, 2005. P. 3–21. URL: <http://goo.gl/0LwXKV>;
14. P. Gee P. Mc and Reis A. Blended course design: a synthesis of best practices. *Journal of Asynchronous Learning Networks*. 2012. Vol. 16, № 4. P. 7–22. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ982678.pdf>.
15. Spring K. J., Graham C. R. and C. A. Hadlock C. A. The current landscape of international blended learning. *International Journal of Technology Enhanced Learning*. 2016. # 8 (1). P. 84–102.
16. URL: <http://vns.lpnu.ua/course/view.php?id=7695>; <http://vns.lpnu.ua/course/view.php?id=5430>; <http://vns.lpnu.ua/course/view.php?id=4922>.